

ע"פ 8693/13 - ויקטור וולטר מזרחי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 8693/13

לפני:

כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט מ' מזוז

המערער:

ויקטור וולטר מזרחי

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי תל אביב-
יפו (כב' השופט צ' גורפינקל) בת"פ 8566-06-13 מיום
21.11.2013

תאריך הישיבה:

א' בשבט התשע"ה (21.1.2015)

בשם המערער:

עו"ד דוד ברהום

בשם המשיבה:

עו"ד עלית מידן

פסק-דין

השופט מ' מזוז:

1. ערעור על גזר דין שניתן ביום 21.11.2013 על ידי בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כבוד השופט הבכיר צ' גורפינקל) בת"פ 8566-06-13.
2. ביום 24.10.2013 הורשע המערער, על-פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בביצוע חמש עבירות שוד, לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).
3. המערער הורשע כאמור בכך שבחמישה מקרים שונים, בין החודשים פברואר למאי 2013, הוא נכנס לסניפי בנק בתל אביב, זרק לעבר הכספריות שקית ניילון והכריז שמדובר בשוד. בחלק מהמקרים הוא אף איים שאם הפקידות לא תמסורנה כסף לידי יורג אותו. בדרך זו שדד המערער בסך-הכל למעלה מ-64,000 ₪ במזומן.
4. בית המשפט קמא דן את המערער ל-7 שנות מאסר בפועל וכן ל-18 חודשי מאסר-על-תנאי שלא יעבור במשך שלוש שנים מיום המאסר עבירת שוד. כמו כן, הופעל עונש מאסר-על-תנאי בן 18 חודשים שהושת על המערער ב-2001, גם כן בגין עבירות שוד, כאשר מחציתו בחופף לעונש המאסר שהושת. סך כל תקופת המאסר שהושתה על המערער עומדת אפוא על 7 שנים ו-9 חודשים, שתחילתן לאחר סיום ריצוי המאסר אותו הוא מרצה בגין עבירות שוד קודמות.
4. בבואו לגזור את דינו של המערער, ציין בית המשפט שחומרת מעשי השוד שביצע מתחזקת על רקע ההרשעות הקודמות שלו במעשי שוד זהים. בשנת 1995 הורשע המערער בביצוע שני מעשי שוד, ונידון לאחר ערעור לשלוש שנות מאסר בפועל וכן למאסר-על-תנאי. בשנת 1999 המערער הורשע בגין ביצוע תשעה מעשי שוד, ונידון למאסר של 11 שנים, לאחר הפעלת מאסר-על-תנאי של שנתיים שהוטל עליו בגין העבירות הקודמות. במהלך חופשה ממאסרו שב המערער וביצע עבירת שוד, שבגינה נדון בשנת 2001 לשנתיים מאסר במצטבר למאסר בו שהה, וכן ל-18 חודשי מאסר-על-תנאי למשך שלוש שנים.
- 12.7.2012 את מעשי השוד שבגינם הורשע בהליך הנדון ביצע המערער בהיותו אסיר ברישיון, לאחר שבתאריך 12.7.2012 הוא שוחרר ממאסרו כאסיר. עובדות אלה הביאו את בית המשפט קמא למסקנה, כי המערער "הפך את שוד הבנקים למקצוע", ופוקד סניפי בנק לצורך משיכת כספים בדרך של פשע.
- בית המשפט קבע שלא ניתן להתעלם ממצבו האישי העגום של המערער, ששהה במאסר ב-15 השנים האחרונות, כמו גם מהעובדה שהודה ולקח אחריות על מעשיו, אך מנגד ציין שהכספים שנשדדו לא נמצאו, ואין סיכוי שהמערער יחזירם אי פעם. בית המשפט קבע את מתחם העונש ההולם בגין כל עבירת שוד שביצע המערער כעומד על 6-3 שנות מאסר בפועל. עם זאת קבע שלא יהיה זה נכון לצבור את כל העונשים, ובהתחשב ביתרת המאסר שעל המערער עדיין לרצות (בשל פקיעת הרישיון), גזר עליו 7 שנות מאסר בפועל, וכן הפעיל את התנאי שנגזר על המערער ב-2001, אך קבע שמחציתו תרוצה בחופף, כך שסך כל תקופת המאסר שהושתה על המערער עומדת אפוא על 7 שנים ו-9 חודשים. בנוסף הושת גם מאסר-על-תנאי של 18 חודשים למשך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר בגין עבירת שוד.
5. בערעורו קובל המערער על העונש שנגזר עליו, ומכוון טענותיו הן כלפי מתחם העונש ההולם שנקבע, והן

כלפי הפעלת עונש המאסר-על-תנאי. ראשית, המערער טוען כי בית המשפט קמא טעה בקביעת מתחם העונש ההולם לעבירת שוד, תוך שהסתמך על תמונה לא מדויקת של מדיניות הענישה הנוהגת, ובסטייה מהוראות תיקון מס' 113 לחוק העונשין. המערער גורס שראוי היה לקבוע בעניינו מתחם מקל יותר גם בהתחשב בנסיבות ביצוע העבירות, שלא כללו שימוש בנשק. כמו כן, נטען כי המערער ביצע את השוד לצורך מתן כספים לבתו, השווה לעיתים בבית חולים לחולי נפש, ונזקקת לכספים עם שחרורה. כן נטען, כי בגזירת עונשו היה על בית המשפט להתחשב גם בעובדה שהוא צפוי לבלות שנים רבות מחייו בבית הסוהר, ושנוכח גילו ועייפותו הוא מהווה סכנה פחותה לציבור.

בנוסף נטען, כי הפעלת המאסר-על-תנאי משנת 2001 (ת"פ (ת"א) 40289/01) הייתה שלא כדין, שכן ניתן להפעיל עונש מותנה רק למי שסיים לרצות את עונשו הקודם, בעוד המערער היה אסיר ברישיון בעת ביצוע העבירות. כן נטען לענין זה, כי

המאסר-על תנאי משנת 2001, הותנה בכך "שלא יעבור עבירה שיש בה יסוד של אלימות והיא פשע", ולדבריו מעשי השוד שביצע כעת לא היו כרוכים בהפעלת אלימות ועל כן העונש המותנה לא היה בר הפעלה.

6. מנגד, טענה באת-כוח המדינה כי העונש שהוטל על המערער הוא עונש הולם בהתחשב בריבוי המקרים ובחומרת העבירות, שהתאפיינו בתכנון מוקדם ושחלקן לוו באיומים על חיי פקידות הבנקים. לענין המצוקה הכלכלית שהניעה את המערער לשדוד, נטען, כי היא לא מהווה הצדקה לביצוע מעשי שוד, וכי ועדת השחרורים התחשבה בנסיבותיו האישיות עת החליטה לשחררו ממאסר ברישיון. כן הוזכר שהכספים שנשדדו לא הוחזרו.

אשר להפעלת המאסר-על-תנאי, סבורה המדינה כי יהיה זה אבסורד אם לא יהיה ניתן יהיה להפעיל את העונש המותנה שהוטל על המערער בגין עבירת שוד שבוצעה בדרך זהה לאלה שבהן הורשע בהליך הנוכחי. כן נטען שלפי החוק והפסיקה, תקופת תנאי של אסיר תיכנס לתוקפה ביום שחרורו הפיזי מבית הסוהר, גם אם מדובר בשחרור ברישיון.

דיון והכרעה

7. כידוע, אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בחומרת העונש שנגזר, אלא במקרים חריגים, בהם נפלה טעות בגזר הדין של הערכאה הדיונית או ניכרת סטייה של ממש ממדיניות הענישה הראויה (3091/08 טריגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.1.2009); ע"פ 6453/12 הדרה נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (13.5.2013)). כפי שיפורט להלן, לאחר עיון בטענות הצדדים, לא מצאתי עילה להתערב בעונש שנגזר על המערער, לרבות בהפעלת המאסר-על-תנאי.

8. תחילה, באשר לטענות המערער שהופנו כלפי מתחם העונש שנקבע וכלפי העונש שנגזר עליו במסגרתו. אמנם, יש מידה של צדק בטרזונית המערער בכל הקשור להעדר פירוט והנמקה בגזר דינו של בית המשפט קמא, כנדרש לפי תיקון 113 לחוק העונשין. כפי שציין השופט רובינשטיין (כתוארו אז), "המחוקק בנה 'תפריט' של הנחיות הנמקה, ועל בית המשפט לעמוד בהן, גם אם יש בהן טרחה מסוימת מעבר לאשר הורגל בו טרם התיקון" (ע"פ 2357/13 רוש נ' מדינת ישראל, פסקה י"ד (6.10.2013)). בענייננו, בית המשפט המחוזי אכן לא עמד בדרישות החוק בענין זה. ואולם, בעובדה זו, כשלעצמה, אין בהכרח כדי להצדיק התערבות בגזר דינו של בית משפט קמא (ענין רוש, פסקאות ט"ו-ט"ז; ע"פ 4815/13 מדינת ישראל נ' אלעוקבי, פסקאות 12-13 (1.1.2014)).

9. לגוף הענין, אין לומר כי העונש שנגזר על המערער חורג ממתחם העונש ההולם לעבירות שביצע. העונש שהוטל על המערער בגין 5 עבירות שוד שונות ונפרדות היה 70 חודשי מאסר, היינו 14 חודשי מאסר בגין כל מעשה שוד. לכן, גם אם המתחם הראוי בגין עבירת שוד עומד, כטענת המערער, על 32-42 חודשי מאסר בפועל ולא על 3-6 שנים, כפי שקבע בית משפט קמא, עדיין העונש הכולל שהוטל על המערער נמוך משמעותית מהעונש המצטבר בהתאם למתחם הנתען. אין אפוא לומר שבית המשפט החמיר יתר על המידה עם המערער, זאת כאשר מדובר בעבירות שבוצעו מתוך תכנון מוקדם (ולא כשוד רחוב "ספונטני"), ובמיוחד על רקע עברו הפלילי העשיר בעבירות שוד והעובדה ש-5 מעשי השוד בוצעו כאמור בעת שהיה אסיר ברישיון (בגין עבירת שוד קודמת). אשר על כן, לא ראינו עילה המצדיקה התערבותנו בעונש שהוטל.

10. ואשר לטענות שהועלו בנוגע להפעלת עונש המאסר-על-תנאי. אין ממש בטענה כי לא ניתן היה להפעיל את עונש המאסר-על-תנאי מאחר שהמערער טרם סיים לרצות את מאסרו והיה עדיין במעמד של אסיר ברישיון. סעיף 52(ג) רישא לחוק העונשין קובע, כי "תקופת התנאי תתחיל ביום מתן גזר הדין ואם הנידון נושא אותו זמן עונש מאסר - ביום שחרורו מן המאסר". וכבר נפסק, כי:

"תכלית ההסדר שבסעיף 52(ג) לחוק העונשין היא להבטיח ש"תקופת התנאי" תהיה תקופה שבה הנאשם הוא חופשי, שבה ניתן לבחון את "התמודדותו כאדם חופשי עם המבחנים שנקבעו בהחלטה בדבר מאסר על-תנאי. [...]"

מכוח אותו רציונל נפסק על-ידי בית המשפט, כי מתן רישיון להתהלך חופשי מכוח פקודת בתי הסוהר [נוסח חדש] מהווה שחרור מן המאסר במובן האמור ברישה של סעיף 52(ג). כלומר, תקופת התנאי השיפוטית מתחילה עם מתן הרישיון להתהלך חופשי, הגם שעקרונית רישיון זה ניתן לביטול, וביטולו יחזיר את הנידון לבין כותלי בית הכלא. שכן, כאשר הנידון אינו מרצה עוד עונש מאסר בפועל ממלאת תקופת התנאי את ייעודה. על-כן, אין כל הצדקה לדחות את מועד תחילת התנאי כאשר האסיר משוחרר ברישיון".

(רע"פ 7589/97 רחמים נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(2) 651, 659 (1998)).

וראו גם: בג"ץ 691/18 דוד נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד לו(3) 246, 249 (1982)).

11. באשר לספק שהטיל המערער בעצם התקיימות התנאי. כזכור, בית המשפט המחוזי גזר בזמנו (2001) על המערער 18 חודשי מאסר, בתנאי "שלא יעבור עבירה שיש בה יסוד של אלימות והיא פשע". אליבא דמערער, כיוון שעבירות השוד בהן הורשע לא לוו בשימוש בנשק או באלימות פיזית, אינן מקיימות תנאי זה. גם טענה זו דינה להידחות.

עבירת השוד, לפי סעיף 402 לחוק העונשין, היא עבירה שמעצם טיבה והגדרתה יש בה יסוד של אלימות, ובכך היא נבדלת מעבירת הגניבה שלפי סעיף 383 לחוק. סעיף 402 מגדיר "שוד" כך: "הגונב דבר, ובשעת מעשה או בתכוף לפניו או לאחריו מבצע או מאיים לבצע מעשה אלימות באדם או בנכס כדי להשיג את הדבר הנגנב או לעכבו אצלו או כדי למנוע התנגדות לגניבת הדבר או להתגבר עליה, הרי זה שוד". ואכן, כך נפסק זה מכבר על ידי בית משפט זה (ע"פ 6420/10 סלסנר נ' מדינת ישראל, (23.8.2011), ורע"פ 8188/09 דבורה נ' מדינת ישראל (25.10.09)).

פרשנות זו עולה בקנה אחד גם עם תכלית המאסר המותנה. כפי שציינה בצדק באת כוח המדינה, אין זה סביר

לפרש את התנאי שהוטל בגין עבירת שוד כלא כולל עבירת שוד. כפי שנפסק גם בפרשת סלסנר שלעיל (פסקה כ'):

"כוונת המחוקק ובתי המשפט בהטלת מאסר מותנה היא מאבק במועדות העבריינים המסוים לאותו סוג של עבירות, ועל כן עבירות בעלות גרעין זהה של רכיב התנהגות ייחשבו כבאות בגדר התנאי".

וראו גם: ע"פ 1687/12 פלוני נ' מדינת ישראל (1.5.2012).

12. ולבסוף באשר לטענת המערער שהיה מקום להעניק משקל רב יותר לשיקולי השיקום ולאפשרות הותרת פתח של תקווה למערער. אכן, נסיבות חייו של המערער קשות הן. אולם אין לומר שבית המשפט מיצה את הדין עם המערער. כזכור, בית המשפט השית על המערער 7 שנות מאסר בגין 5 אירועי שוד בהם הורשע, בעוד מתחם העונש ההולם שנקבע לכל אירוע שוד היה 3-6 שנות מאסר. אף הפעלת תקופת המאסר-על-תנאי נקבעה באופן חופף במחציתה. ראוי להזכיר, כי התנהגותו של המערער מעידה עליו שהחמיץ שוב ושוב הזדמנויות לשיקום שהוענקו לו, וחזר שוב ושוב לבצע עבירות שוד, כולל בתקופה בה היה אסיר ברישיון. בנסיבות אלה לא ראינו עילה להתערב בהחלטה זו של בית המשפט קמא.

13. סוף דבר: הערעור נדחה.

ש ו פ ט

השופט נ' הנדל:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט נ' סולברג:

1. אני מסכים לפסק דינו של חברי, השופט מ' מזוז.

2. אעיר שתיים אלה:

(א) ב"כ המערער טען, כמפורט בפסק דינו של חברי, כי עבירות השוד מושא הערעור בוצעו בטרם סיים המערער לרצות את עונש המאסר הקודם, שעה ש"היה נתון בסטטוס של אסיר ברישיון" (סעיף 29 לנימוקי הערעור); הרשיון הופקע, "מכאן שהמערער טרם סיים לרצות את עונשו, שכן הוא מרצה בעצם הימים האלו את יתרת המאסר" (שם). משכך, לא חלה הוראת סעיף 52(ג) לחוק העונשין המורה, כי "תקופת התנאי תתחיל ביום מתן גזר הדין ואם הנידון נושא אותו זמן עונש מאסר - מיום שחרורו מן המאסר"; ואם המערער נושא עדיין עונש מאסר, כפי טענת בא-

עמוד 5

כוחו, אין להפעיל לחובתו מאסר על-תנאי. ב"כ המדינה השיבה כהלכה לטענה זו, וחברי פסק בהתאם, בהתבסס על ההלכה הפסוקה, ומתוך גישה תכליתית כי רישיון לאסיר להתהלך חופשי, הריהו שחרור מן המאסר לצורך סעיף 52(ג) לחוק העונשין, זוהי תקופה שבה תקופת המאסר על-תנאי ממלאת את יעודה, ואין הצדקה לדחות את תחילתה. אציין, כי אכן כך מתחייב מתוך גישה תכליתית, אך גם הלשון אינה עומדת למכשול: משניתן לו, למערער, רישיון להתהלך חופשי, שוחרר בכך מן המאסר. הרישיון ניתן אמנם לביטול, וכך נעשה לגבי המערער, אך אין בהפקעת הרישיון בדיעבד, כדי ללמד על כך שמלכתחילה לא שוחרר המערער מן המאסר, כפי לשונו של סעיף 52(ג) ובהתאם לתכליתו.

(ב) המערער, כבן 55, ובחשבון כולל, עד לעת שחרורו מן המאסר הנוכחי, 28 משנות חייו היה ויהיה נתון מאחורי סורג ובריח. ב-35 שנות חייו הראשונות הלך בתלם. החל משנת 1994 הפך לשודד. שוב ושוב ביצע המערער מעשי-שוד, גם כשעונשי מאסר בעברו ועונש מאסר על-תנאי תלוי ועומד לחובתו; גם במהלך חופשה ממאסר; גם בהיותו אסיר ברישיון. כך העיד על עצמו המערער כי אין מורא החוק עליו, ולא אימת המאסר, ובמו ידיו גזר את דינו לכלות את ימיו ולילותיו בבית הסוהר, כאמור – 28 שנה. יש לקוות כי תש כוחו ממעשי-השוד וכי את תקופת המאסר הנוכחית ינצל לטיפול, לשיקום, לחזרה למוטב, באופן שניתן יהיה לילך לקראתו לקראת חלוף שני שליש מתקופת המאסר. זה יהיה לו פתח של תקווה.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט מ' מזוז.

ניתן היום, י"ד בשבט התשע"ה (03/02/2015)

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט